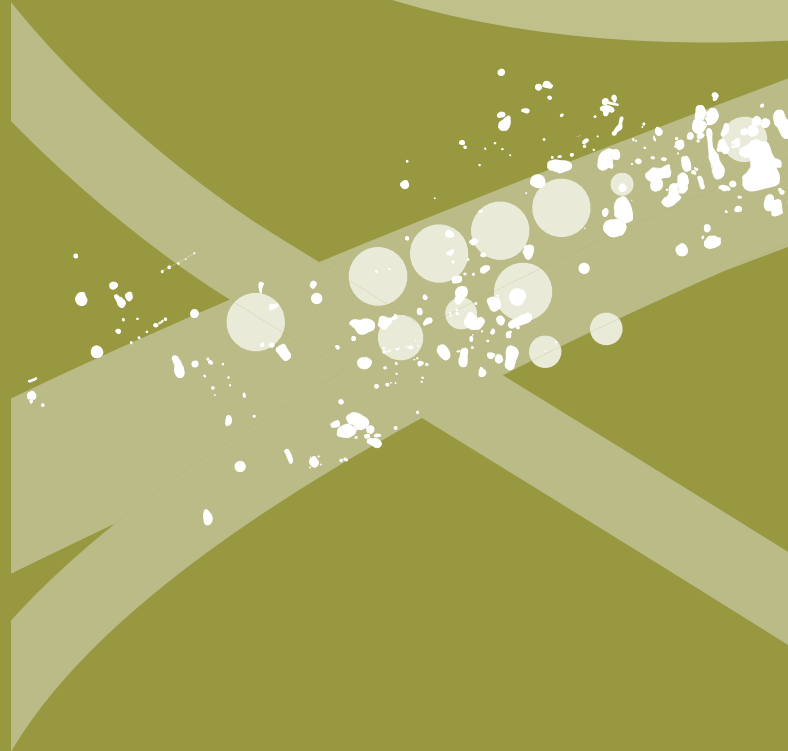

LOKE 2

Gojko Tica

119

Arheologija na avtocestah Slovenije

LOKE 2

Gojko Tica

Prispevka: Iva Ciglar, Rok Gašparič

Uredniški odbor

- : Barbara Nadbath, glavna in odgovorna urednica
- : Bojan Djurić, strokovni svetovalec
- : Tomaž Fabec, pomočnik glavne urednice
- : Nives Zupančič, oblikovalka zbirke in likovna urednica
- : Vanja Čelin, tehnična urednica
- : Matija Črešnar, član
- : Milan Sagadin, član
- : Maša Sakara Sučević, članica
- : Katharina Zanier, članica
- : Bernarda Županek, članica

Izdajatelj

- : Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
- : Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana

Zanj

- : Jernej Hudolin, generalni direktor

Avtor

- : Gojko Tica
- : Tica sistem, d. o. o.
- : Planina 45, SI-6232 Planina
- : tica.sistem@gmail.com

Ostala avtorja

- : Iva Ciglar
- : Pokrajinski muzej Ptuj Ormož
- : Na gradu 1, SI-2250 Ptuj
- : iva.ciglar@pmptj.si
- : Rok Gašparič
- : Ljubljanska cesta 4j, SI-1241 Kamnik
- : rok.gasparic@gmail.com

Recenzentka

- : Zrinka Mileusnić
- : Inštitut za arheologijo in dediščino,
- : Fakulteta za humanistične študije,
- : Univerza na Primorskem
- : Titov trg 5, SI-5000 Koper

Lektorica

- : Nina Krajnc (slovenščina)

Oblikovanje in prelom

- : Nives Zupančič

Tehnična priprava publikacije

- : Vanja Čelin, Nives Zupančič

Računalniška obdelava in priprava slik

- : Rok Klasinc, Aleš Brence

Fotografije

- : Vesna Tratnik

Geodetska izmera najdišča

- : Akord, d.o.o., Partizanska 14, SI-1000 Ljubljana

Fotografije predmetov in urejanje tabel

- : Anamari Podergajs

Ljubljana, 2024

Spletna izdaja

Vse edicije zbirke Arheologija na avtocestah Slovenije so brezplačne.
<http://www.zvkds.si/sl/knjiznica/saas-e-knjige>

Vse raziskave je omogočil DARS, d. d.

Vsebina

1	Uvod	5
2	Geografski oris	6
3	Stratigrafija najdišča <i>Rok Gašparič</i>	10
4	Arheološki oris prostora	12
5	Metodologija in potek izkopavanj	14
6	Rezultati arheoloških raziskav	16
7	Sklep	18
8	Literatura	19
9	Katalog gradiva <i>Iva Ciglar</i>	21
	9.1 Prazgodovinske najdbe	22
	9.2 Novoveške najdbe	22

1 Uvod

Loke 2 so sistematično raziskano arheološko najdišče na avtocestni trasi Kronovo–Smednik (KO 17). Najdišče je bilo odkrito ob ekstenzivnem (Tica 1999) in potrjeno z intenzivnim arheološkim pregledom (Djurić, Pintér 2001). Ob predhodnih arheoloških raziskavah je bilo ugotovljeno, da gre med cestnima profiloma 7 in 10 morbiti za arheološko najdišče, najverjetneje za naselbinske ostanke iz rimskega obdobja.

Zaščitna izkopavanja, katerih naročnik je bil DARS, d.d., je prevzel v izvajanje Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Novo mesto, ki jih je z javnim razpisom oddal podjetju Akord, d.o.o. iz Ljubljane. Vodja zaščitnih izkopavanj je bil Gojko Tica, njegov namestnik Rok Klasinc, strokovno ekipo pa so sestavljali še Ana Kovačič, Daša Pavlovič, Mateja Ravnik, Benjamin Štular, Vesna Tratnik in Branimir Župić. Geološko spremljavo arheoloških izkopavanj je izvedel Rok Gašparič. Strojna dela je izvedel Avguštin Sadar, s.p. iz Zaboršta pri Šentvidu pri Stični. Strokovni nadzor nad arheološkimi deli je izvajal Uroš Bavec iz Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Novo mesto.

Dela so s krajšimi prekinitvami trajala od 20. 6. 2002 do 12. 9. 2002. V tem času je bilo strojno odstranjenih okoli 600 m³, ročno pa okoli 120 m³ zemlje. Sprva so se raziskave izvajale na zahodni polovici površine, ki je bila določena za arheološka izkopavanja, ker sta bili takrat pridobljeni le parc. št. 746/2 in 747, k.o. Družinska vas, po pridobitvi ostalih parcel pa se je delo nadaljevalo še na vzhodni polovici najdišča, in sicer na parc. št. 809/2, k.o. Družinska vas.

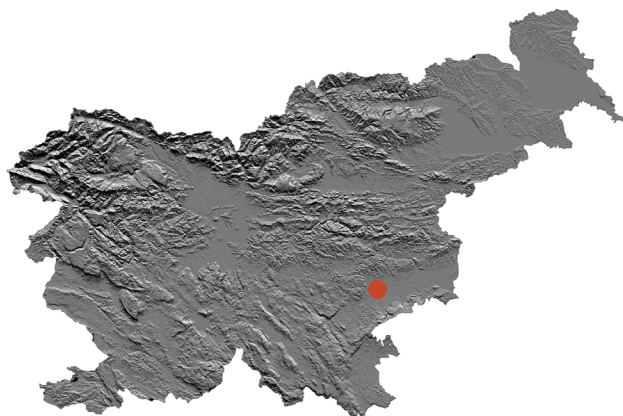
2 Geografski oris

Najdišče Loke leži severno od stare hitre ceste Ljubljana–Zagreb, na prehodu iz južnih pobočij razglednega Vinjega Vrha v poplavno ravnico reke Krke, približno na pol poti med Družinsko vasjo in Belo Cerkvijo (sl. 1–4). Gre za območje na skrajnem jugozahodnem delu prostrane Krške ravni, ki predstavlja najjužnejšo pokrajino slovenskega panonskega sveta¹ in kjer se Krka najbolj približa vznožju Krškega gričevja.²

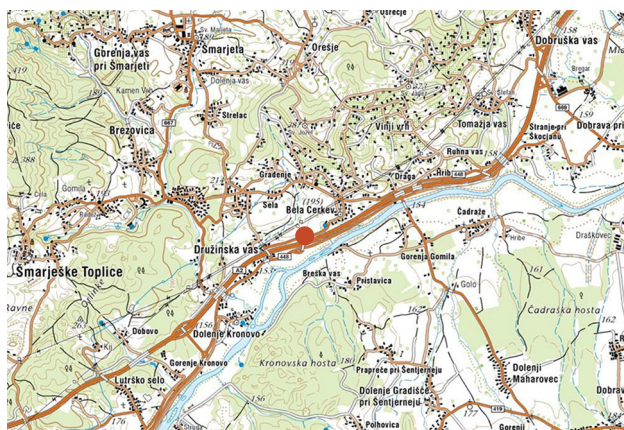
Vinji vrh je hrib (392 m n. v.), ki se iz doline Krke dviga nad Belo Cerkvijo. Pravzaprav je to podolgovat hrbet, razčlenjen s številnimi dolinami, ki se vleče vzporedno s Krko od Šmarjeških Toplic na zahodu pa vse do Dobruške vasi na vzhodu. Hrib ima dva glavna vrhova, Veliki in Mali Vinji vrh. Iz Velikega Vinjega vrha se razteza čudovit razgled na dolino Krke, Gorjance, Kočevski rog, Mirno goro, ob lepem vremenu pa se vidijo tudi Kamniške Alpe; iz Malega Vinjega vrha pa se vidi celotna Krška raven, v ozadju Sleme, na severovzhodu pa štajerski hribi (Dular 1991, 20; Perše 2007, 16).

Dolina Krke ima dežno-snežni režim, prvi višek vode je aprila in drugi novembra, prvi nižek avgusta in drugi januarja. Krka ima majhen strmec, saj se struga od Otočca do sotočja s Savo pri Brežicah spusti za manj kot 20 m. V svojem spodnjem toku se Krka vije v meandrih. Manjši del območja med Družinsko vasjo in Belo Cerkvijo je poplavno območje. Krka poplavlja večkrat letno, najpogosteje jeseni, oktobra in novembra. Višina poplav dosega štiri metre, najpogosteje pa pol metra ali celo manj. Poplave običajno trajajo dva do tri dni, redko tudi do deset dni (Perko 2001b, 666–667; Perše 2007, 16–18).

Za obravnavano območje je značilno celinsko podnebje. Z jugozahoda pogosto piha toplel veter – fen, ki zmanjšuje vlažnost in povečuje sušo, ki lahko traja tudi dalj časa. Včasih pravih padavin ni prek celotnega poletja. Takrat je pretok vode v potokih³ in v reki Krki tako majhen, da ogroža življenje v njih, prizadete pa so tudi poljščine. Povprečna letna temperatura je med 9 °C in 10 °C, julijska okoli 20 °C in januarska med -1° in -2°. Najnižja znana zimska temperatura

1 Geografski položaj najdišča na DMR 100; ©GURS.

2 Lokacija najdišča na geografski karti znotraj AC trase; vir: Atlas Slovenije, ©Mladinska knjiga Založba, d.o.o. Merilo 1 : 100 000.

je bila -26 °C, najvišja letna pa blizu 40 °C (Perko 2001b, 667; Perše 2007, 18).

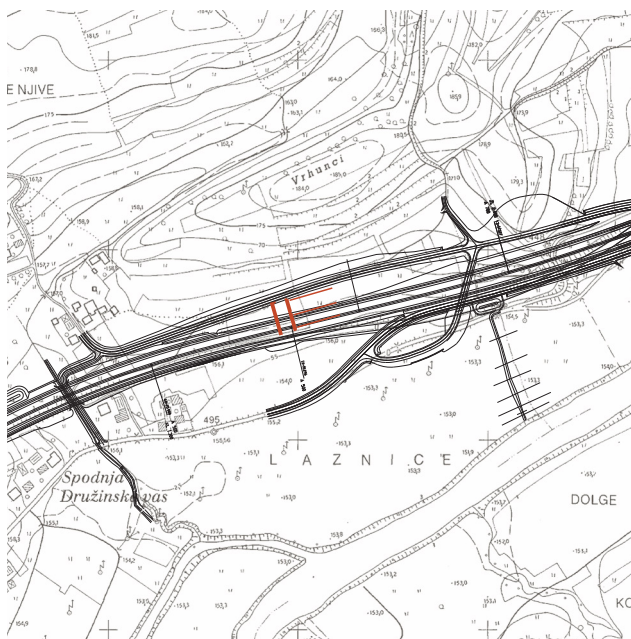
Območje Vinjega vrha in okolice je geološko izredno pestro. Na pobočjih Vinjega vrha prevladujeta lapor in peščenjak in tam so nastale vinske gorice, sem in tja najdemo kamnolome dolomita, polja severovzhodno od Šmarjete pa pokriva tanjša plast sivorjave ilovice. Na zahodnem pobočju Vinjega vrha najdemo tudi manjše kotanje kremenčevega peska (Perše 2007, 18–20).

Na Lokah danes najdemo njive (sl. 4, 5), stanje pa se glede posega v prostor od začetka 19. stoletja (primerjava s Franciscejskim katastrom) ni bistveno spremenilo (sl. 6). Prostor raziskav leži na terasi na levem bregu Krke, ob kateri so

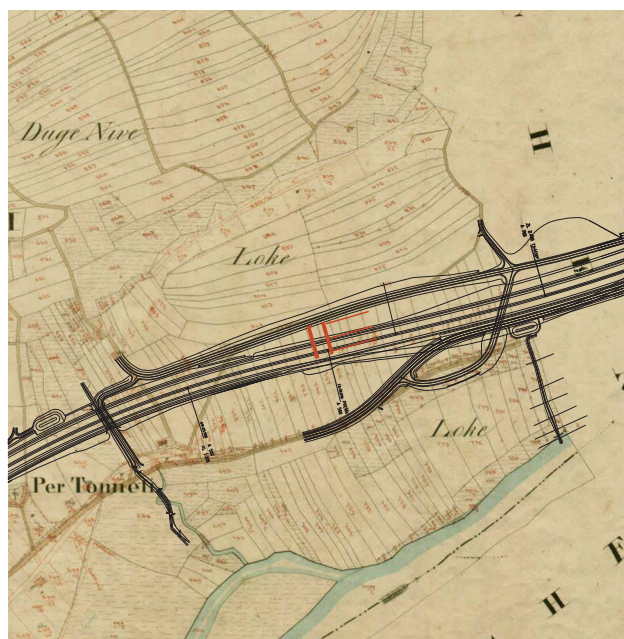
1 Za Krško raven glej Perko 2001b.

2 Za Krško gričevje glej Perko 2001a.

3 Več o rečicah in potokih okoli Vinjega vrha v Perše 2007, 16–17.

3 Raziskani del najdišča na trasi AC Kronovo–Smednik; podlaga TTN5, list G222000 ter idejni projekt DARS; ©GURS, ©DARS. Merilo 1:10 000.

6 Trasa AC Kronovo–Smednik na Franciscejskem katastru z označenim območjem raziskav, AS 181/N/N54, g/C03, ©Arhiv Slovenije; georeferenciran. Merilo 1:10 000.

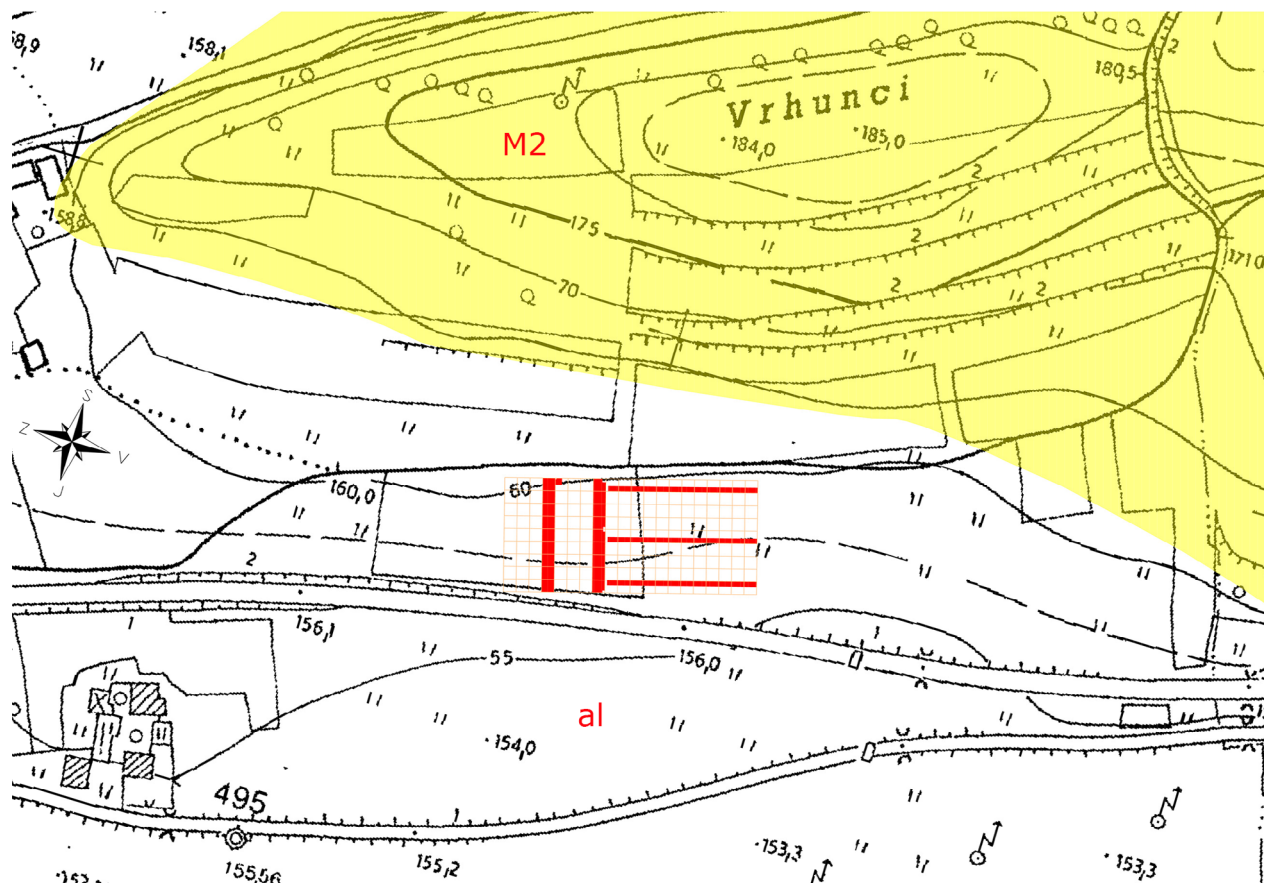

4 Pogled na območje arheoloških raziskav pred pričetkom izkopavanja; pogled proti jugovzhodu.

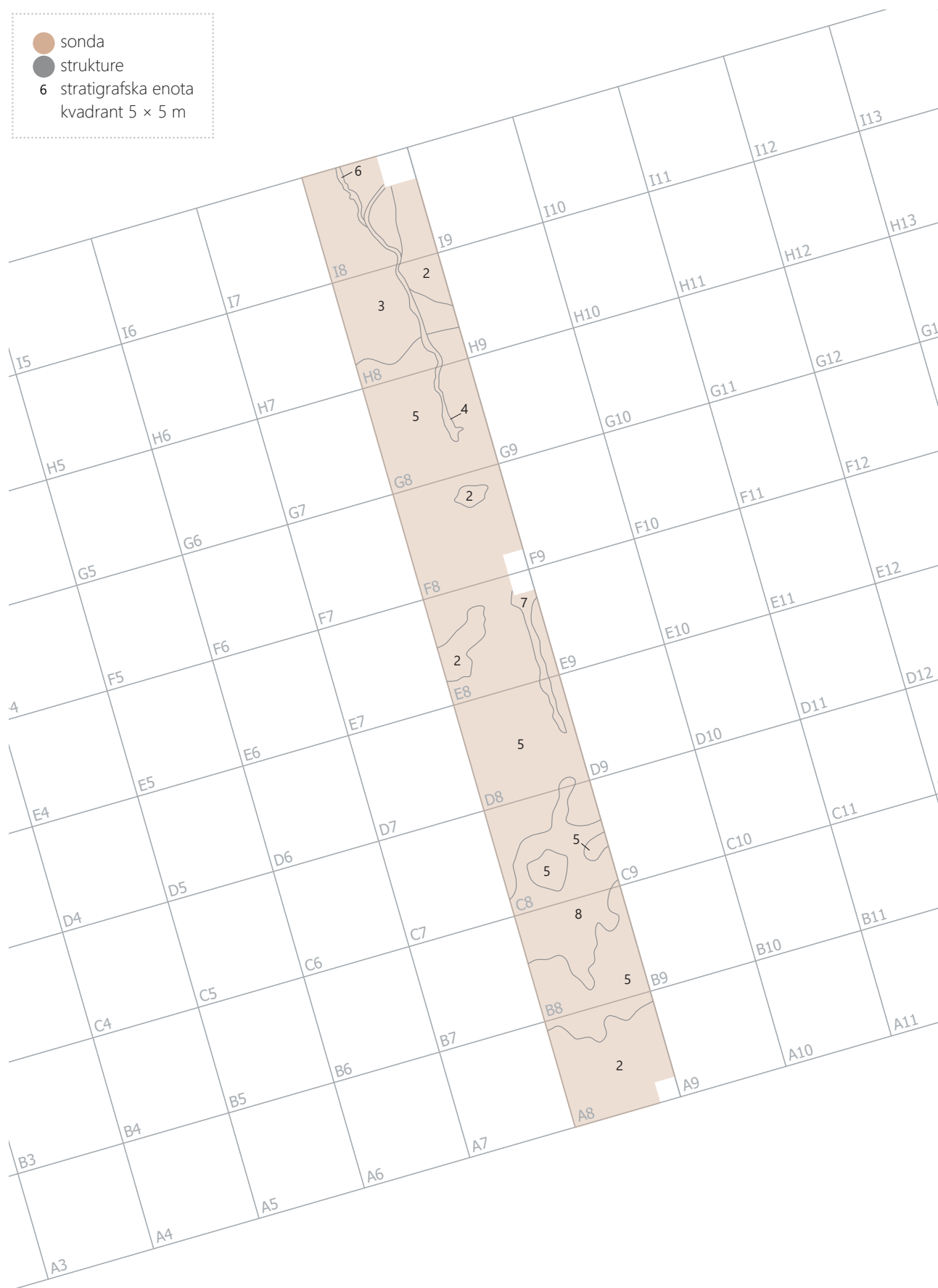
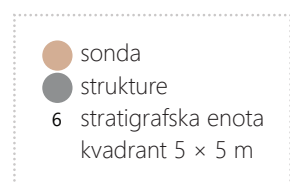

5 Pogled na območje arheoloških raziskav pred pričetkom izkopavanja; pogled proti severovzhodu.

poplavni travniki. Največ površin v okolici pokrivajo plitva do srednje globoka pokarbonatna tla, ki so se razvila na apnencih in dolomitih. Najbolj rodovitna pa so rjava tla, ki prevladujejo na laporju z apnencem. Tla na tem območju so zračna, dovolj vlažna, prepustna in srednje bazična, na njih pa prevladujejo obdelovalne površine. Najdišče Loke 2 leži v aluvialnih naplavinah, severno od izkopnega polja ležijo srednjemiocenske plasti (sl. 7), ki se vlečejo od Bele Cerkev proti Šmarjeti. V izkopnem polju, ki je bilo usmerjeno približno sever–jug, je bilo že v tlorisu opaziti več strukturnih elementov (sl. 8). Sedimentološko so prevladovala meljaste glin, vse plasti pa so bile v vrhnjem delu večinoma vezane na vodno okolje. Spodnji del predstavlja t. i. sterilna plast rdečerrjave glin z madeži železovih in manganskih oksidov, lateralno pa je lahko prehajala v svetlo sivo pusto glino (Gašparič 2002, 1).

7 Geološka skica najdišča Loke 2 (M2 – srednje miocenski apnenci, konglomerati in laporji; al – mlajši aluvialni nanosi); vir: Gašparič 2002, sl. 1. Merilo 1 : 3000.

3 Stratigrafija najdišča

Rok Gašparič

V sondah in testnih jarkih globine ok. 1,5 m ni bila dosežena karbonatna geološka podlaga. Ker so bočno zemeljske plasti zaradi vodnih in obvodnih nanosov močno variirale, je navedena debelina posameznih plasti posplošena:

- 0–15 cm – travna ruša ali ornica;
- 15–45 cm – temno siva do črna glina, rjava do svetlo rjava meljasta glina, peščena glina z do 2 cm velikimi prodniki;
- 45–90 cm – rdečrjava glina z manganovimi oksidi;
- od 90 cm – pusta svetlo siva glina.

Nekatere plasti so se bočno-lateralno izklinjale in jih ni bilo mogoče opazovati v celotni dolžini sondnih izkopov. V splošnem pa bi plasti po nastanku lahko razdelili v dve skupini:

- spodnji del plasti, ki je nastajal na mestu, v normalnem odprtem okolju, in njegov nastanek ni povezan z delovanjem tekoče vode,
- zgornji del plasti je nastal delno pod vplivom tekoče vode, delno pa je odvisen od vode kot zamočvirjene obvodne plasti.

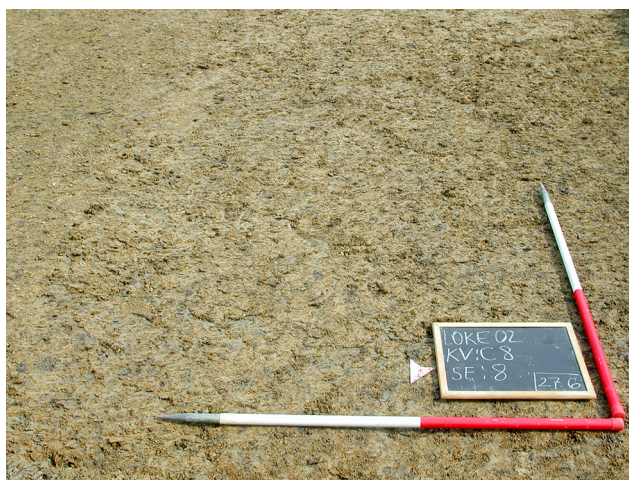
Na najdišču je spodnje plasti tvorila svetlo siva pusta laporna glina, ki ni vsebovala nobenih primesi. Takšna glina je mokra pod prsti izredno lepljiva in gladka, suha pa postane trda

in lomljiva kot lapor. Takšna svetlo siva glina je nastala kot produkt preperevanja miocenskih sivih laporjev in tvori nekakšno neprepustno plast nad podtalnico. Ker se podtalnica ob večjem deževju zaradi neprepustnosti te plasti ne more dvigniti, se poveča tlak ujete vode, ki naravnost izbruhne, ko takšno plast predremo.

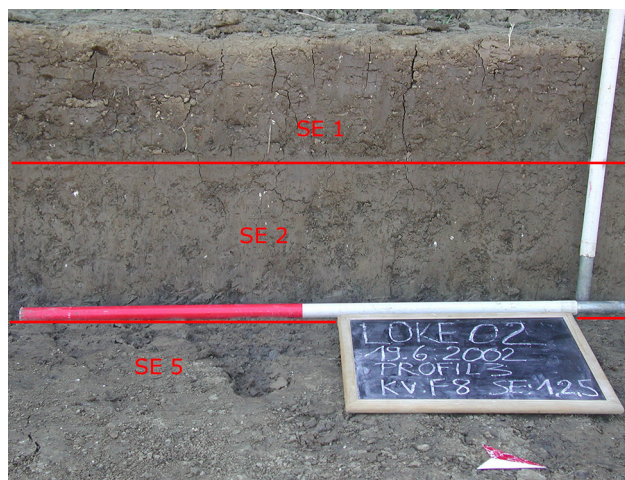
Nad svetlo sivo glino in ponekod tudi namesto le-te se je pojavila rdečrjava meljasta glina z madeži manganovih

10 Del južnega preseka sonde 2 v kv. A4; ornica (SE 1), stara ornica (SE 9), svetlo rjava meljasta glina (SE 2) in drenažni jarek (SE 19); vidni so okrogli, do 1 cm veliki prodniki litotamnijskih alg.

9 Rdečrjava meljasta glina z madeži manganovih oksidov (SE 8); pogled proti jugovzhodu.

11 Del zahodnega preseka sonde 1 v kv. F8; ornica (SE 1), svetlorjava meljasta glina z zaplatami rjave gline (SE 2) in temno sivkasto rjava meljasta glina (SE 5).

oksidov (sl. 9). Ta glina je produkt preperevanja trdnih karbonatnih kamnin v okolici in predstavlja tipična rjava pokarbonatna tla. Zgornji del plasti pa je, za razliko od spodnjih delov, nastajal kot posledica delovanja vodnih aktivnosti.

Na izoblikovanem reliefu so tekoče vode odložile sive peščene gline s karbonatnimi prodniki, velikimi do 2 cm. V sondi 1 se je v tlorisu jasno pokazal obris paleostruge takšnega potoka; nenavadno je tudi menjavanje plasti v takšnem tlorisu, saj se plasti menjujejo bočno, v odvisnosti od okolja nastajanja. Prva plast bočno od paleostruge je bila temno siva do črna glina, ki je ponekod vsebovala okrogle, do 1 cm velike prodnike litotamnijskih alg, izluženih iz apnenca (sl. 10). Barva te gline je najverjetneje posledica zamočvirjenosti predela ob strugi; prepereli organski ostanki so namreč glino obarvali črno. Paleopotok je v nižjih delih terena, kjer je bila glina izraziteje črna in bolj pogosta, najverjetneje tvoril poplavno ravnico.

Nadaljnjo bočno plast je predstavljala svetlo rjava meljasta glina z zaplatami rjave gline, kar kaže na skoraj suho sedimentacijo, ki so jo prekinjale občasne poplave (sl. 11). Ob prizmatični krojitvi takšnih glin je bila po razpokah vidna drobna mivka, ki jo je tu odložila voda.

Področje Dolenjske je v geološki preteklosti doživelo močne tektonske aktivnosti, katerih posledice so številni prelomi. Ob prelomnih conah pa pogosto izvirajo hidrotermalni izviri, ki so prisotni tudi v bližnji okolici najdišča Loke (npr. nekaj km oddaljene Šmarješke Toplice). Izvir mineralizirane vode pa je občasno izdajal tudi v plasteh izkopnega polja na Lokah. Ker je voda močno mineralizirana, je pri ohlajanju minerale odložila v obliki skorij in močno začrtala pot pretakanja. Ta inkrustrirana sled mineraliziranega izvira pa je ena najmlajših geoloških tvorb na najdišču (sl. 12).

12 Sonda 1; inkrustrirana sled mineraliziranega izvira, po površini vidna kot rumenkasto rjava glina (SE 4), plast sive meljaste gline (SE 3) in plast temne sivkasto rjave meljaste gline (SE 5); pogled proti severu.

4 Arheološki oris prostora

Loke ležijo znotraj arheološkega območja Vinji vrh (Dular 1990; Dular 1991; Dular 2007), ki je predvsem v starejši literaturi označen tudi kot prazgodovinski kompleks Šmarjeta (Stare 1973; ANSI 1975, 226–228).

Utrjeno naselje, gradišče, ki je obsegalo pretežni del prostranega Velikega Vinjega vrha in ki je s pripadajočimi gomilnimi grobišči strokovni javnosti znano že od konca 19. stoletja, sodi med večje poselitvene točke iz časa železne dobe na Dolenjskem. Poleg te poselitvene točke, ki ima sicer dominantno vlogo, pa je bilo v okolici verjetno še več manjših, slabše utrjenih selišč, na kar kaže tudi širok areal, po katerem so posejana gomilna grobišča, ki gravitirajo k Vinjemu vrhu (Dular 2007, 35–44).

Kot kaže, so naselbino na Velikem Vinjem vrhu v 3. stoletju pr. n. št. ponovno utrdili tudi keltski Tavrski, katerih grobovi so bili najdeni na Srmcu, pobočju Vinjega vrha, ki se spušča proti Beli Cerkvi (Dular 2007, 44–45). S prihodom Rimljanov na Dolenjsko so keltski oz. tudi »keltizirani« prebivalci sicer zapustili staro utrjeno bivališče na Vinjem vrhu, vendar pa najmlajši grobovi iz Strmca kažejo, da so svoje umrle pokopavali tudi še v zgodnjem rimskem obdobju na istem mestu in da verjetno prihod Rimljanov za prebivalce Vinjega vrha vseeno ni predstavljal tako ostre zarezave v njihove življenjske navade, kot si običajno predstavljamo (ANSI 1975, 228; Dular 2007, 45).

Da gre v Lokah za arheološko zanimivo območje, razen arheološkega območja Vinjega vrha kažejo tudi številna najdišča iz različnih arheoloških obdobj, ki so bila raziskana ob gradnji avtocestnega odseka Kronovo–Smednik, na odseku med Družinsko vasjo na zahodu do Stranja na vzhodu, tj. na delu, krajšem od 4 km (sl. 13).

Leta 2003 so bila manj kot 300 m vzhodno od Lok izvedena še ena arheološka izkopavanja, najdišče pa se ravno tako imenuje Loke (Kruh 2003). Ob izkopavanjih so našli na naselbinske ostanke iz časa zgodnje bronaste dobe, s številnimi odlomki pramenaste, t. i. liscenske keramike z značilnim vrvičastim okrasom. Ravno tako iz starejše bronaste dobe so ostanki naselbine z najdišča Loka, vzhodno od Bele Cerkve (Horvat 2003a; 2003b), iz časa pozne bronaste in starejše železne dobe so naselbinski ostanki iz Dolgih njiv, vzhodno od Bele Cerkve (Mason 2003), ostanki nižinske naselbine iz

časa starejše železne dobe so bili odkriti v Beli Cerkvi – Pod Vovkom (Križ 2003b), na prazgodovinsko poselitev pa kažejo tudi nekatere najdbe iz Stranja (Tica 2003b). V Požarnicah pri Družinski vasi sta bila raziskana del rimske naselbine in vsaj ena rimska cesta⁴ (Tica 2003a; Topličanec, Tica 2006)⁵, del rimskega grobišča je bil raziskan v Dragi pri Beli Cerkvi (Križ 2003a; Križ 2003c; Križ 2006)⁶, del rimske naselbine, mogoče poštna postaja ob cesti *Emona–Siscia*,⁷ v Dolgi vasi (Mason 2003; Mason 2006) ter del rimske naselbine s pripadajočim grobiščem v Stranju (Tica 2003b)⁸.

Nekaj grobov in posamičnih najdb, najdenih na pobočju in jugovzhodnem robu Malega Vinjega vrha, kaže na poselitev tudi v zgodnjerednjeveškem obdobju, in sicer v povezavi z germanskimi Langobardi iz časa druge polovice 6. stoletja (ANSI 1975, 228; Šmarjeta; Dular 2007, 48–49; Granda 2007, 55). Da lahko Vinji vrh navkljub relativno maloštevilnim najdbam uvrstimo med eno najpomembnejših zgodnjerednjeveških najdišč na Dolenjskem, se kaže tudi v ustanovitvi pražupnije v Beli Cerkvi ter obstoj zelo stare cerkve na Velikem Vinjem vrhu, saj naj bi tam sakralni objekt najverjetneje stal že pred letom 1074 (Dular 2007, 49; Granda 2007, 57; Kosi *et al.* 2016, 1175, op. 2).

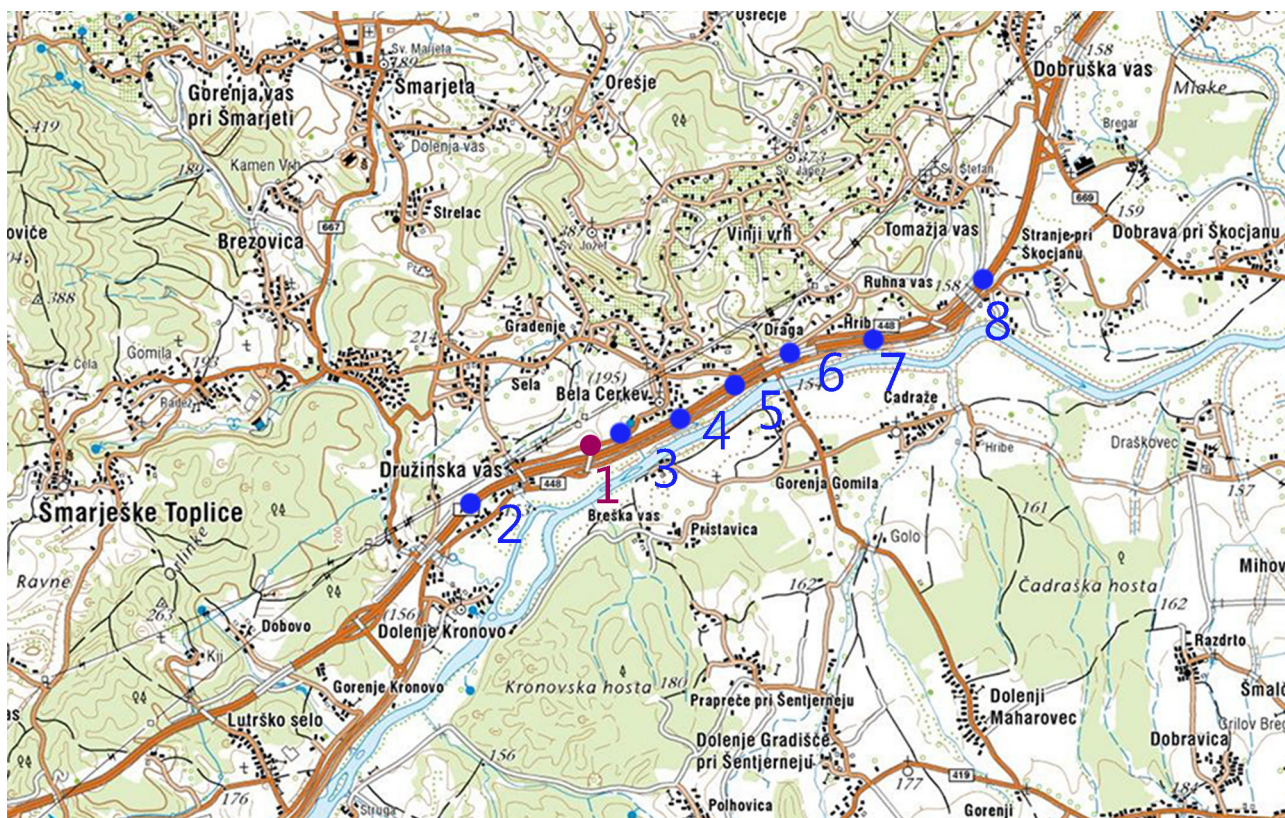
4 Na Požarnicah sta bili raziskani dve cesti. Mlajša je nedvomno iz rimskega obdobja, medtem ko je bila starejša odkrita skoraj pol metra pod rimskimi objekti, s popolnoma drugačno usmeritvijo kot stavbe nad njo. Ta cesta bi bila lahko iz zgodnjerednjega obdobja, tj. 1. stoletja n. št., izkopavalci pa dopuščajo možnost, da gre morda celo za prazgodovinsko cesto.

5 V Požarnicah so na ostanke rimske naselbine in rimske ceste našli že ob gradnji »Ceste bratstva in enotnosti« v 50. letih 20. stoletja (ANSI 1975, 226; Družinska vas).

6 Ob gradnji »Ceste bratstva in enotnosti« so na več mestih v okolici Bele Cerkve odkrili rimske naselbinske ostanke in rimski grob (ANSI 1975, 226; Bela Cerkev in Draga).

7 Za potek rimske ceste *Emona–Siscia*, ki je nedvomno potekala nekje v bližini najdišča Loke 2, glej npr. Lovenjak 2006; Šašel 1975.

8 Ob gradnji »Ceste bratstva in enotnosti« so severno od Stranja odkrili ostanke večje rimske pristave, verjetno vile rustike, in južno od Stranja rimsko cesto (ANSI 1975, 226; Stranje pri Škocjanu).

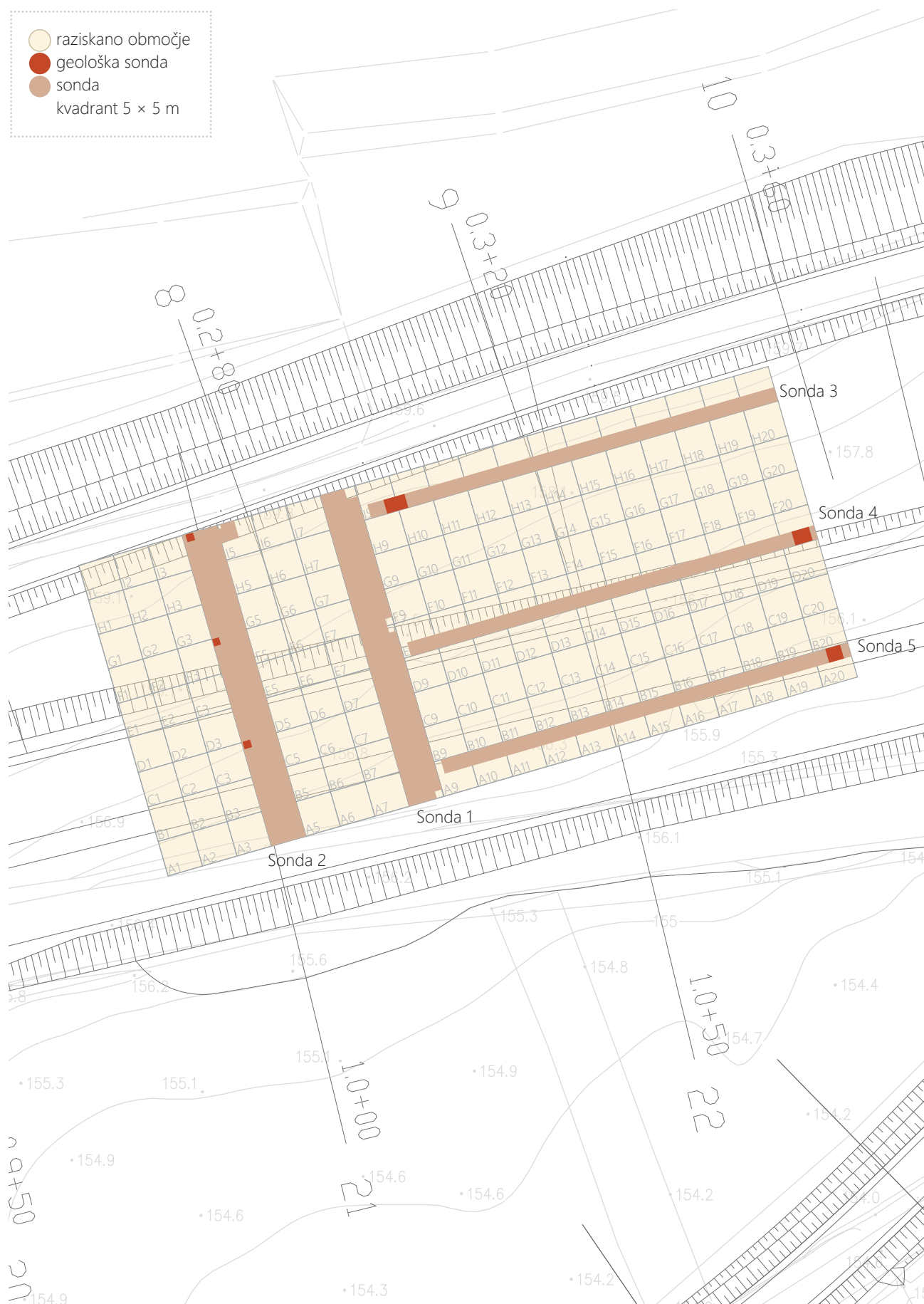
13 Arheološka najdišča med Družinsko vasjo in Stranjami, raziskana ob gradnji odseka AC Kronovo–Smednik; 1 Loke 2, 2 Požarnice pri Družinski vasi, 3 Loke, 4 Bela Cerkev – Pod Vovkom, 5 Dolge njive pri Beli Cerkvi, 6 Draga pri Beli Cerkvi, 7 Loka, 8 Stranje, merilo 1 : 100 000; vir: Atlas Slovenije, ©Mladinska knjiga Založba, d.o.o.

5 Metodologija in potek izkopavanj

Na območju najdišča Loke 2 je bilo izvedeno stratigrafsko arheološko izkopavanje. Območje, določeno za arheološke raziskave, je bilo razdeljeno na kvadrante velikosti 5×5 m, ki so bili označeni po sistemu šahovnice. Izhodišče relativnega koordinatnega sistema je bilo postavljeno v točki z Gauss-Krugerjevimi koordinatami $x = 520962,60$ m in $y = 79884,45$ m, orientacija relativnega koordinatnega sistema je 16° od vzhoda proti severu. Koordinatna mreža je obsegala kv. A-I/1-20 (sl. 14).

Z izkopavanji se je začelo v liniji kv. 8. Izkop se je začel s strojno odstranitvijo ornice oz. ruše, in sicer v širini 5 m. Strojno, a ob strokovnem nadzoru, je bila po 5 cm debelih režnjih odstranjena tudi zaradi oranja preoblikovana premešana plast pod ornico oz. rušo, po vsakem režnju pa je bila še ročno očiščena. Sočasno je bila v kv. I5 ročno izkopana še sonda, velika 2×2 m in globoka 50 cm. V strojnih sondah 3–5 so bile strojno izkopane še t. i. geološke sonde z namenom ugotoviti debelino plasti naravnega nastanka, kajti kot koluvije jih lahko najdemo med arheološkimi plastmi (sl. 14). Na celotni raziskani površini je bil sistem sond izbran tako, da bi raziskana površina pokrila čim več domnevnega najdišča ter da bi ob morebitnih sledovih človekovega bivanja ali poseganja v prostor lahko raziskano površino še razširili.

- raziskano območje
- geološka sonda
- sonda
- kvadrant 5 × 5 m

14 Raziskano območje z vrisanimi sondami. Merilo 1 : 750.

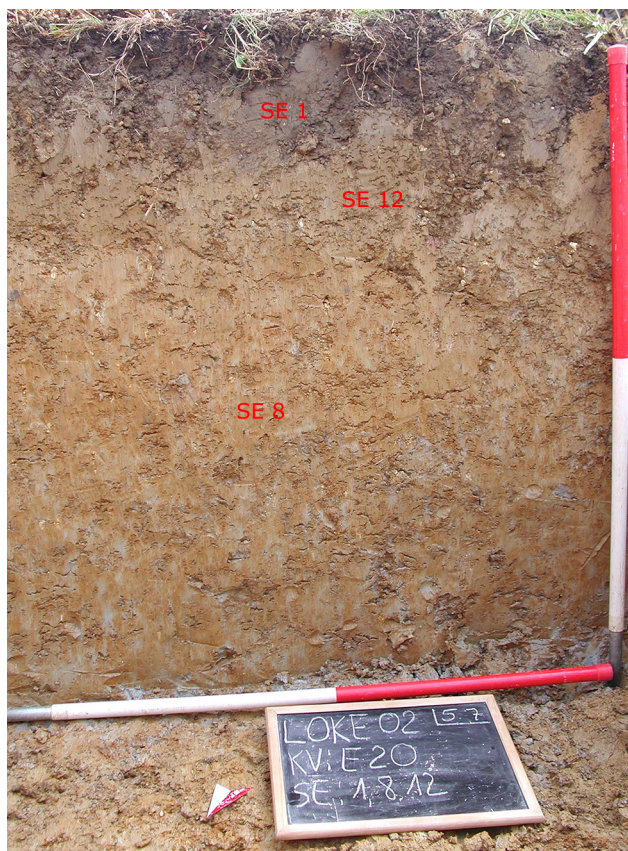
6 Rezultati arheoloških raziskav

V času arheoloških izkopavanj je bilo definiranih 16 stratigrafskih enot (SE). Skupaj je bilo evidentiranih 29 posebnih najdb, in sicer prazgodovinska lončenina (G1–G4), odlomek verjetno rimskega stekla (G7) in recentni železni predmeti (G8–G10). Odkritih je bilo tudi 77 odlomkov redke rimske, novoveške (G5, G6) ali časovno nedoločljive lončenine, 85 odlomkov novoveškega ali časovno nedoločljivega gradbenega materiala, nekaj odlomkov ožgane gline ali hišnega lepa, novoveški brus (G11) in nekaj železnih najdb.

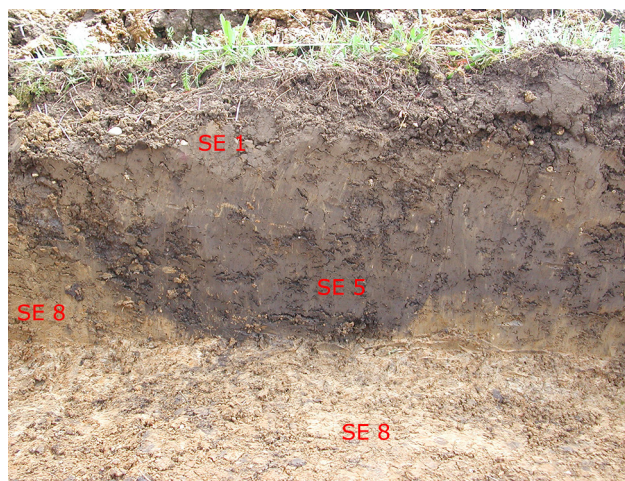
Vrhno plast na najdišču je tvorila ornica debeline 25 do 30 cm, ki je bila označena kot SE 1 in SE 9 (sl. 10, 11, 15–17). V njej je bilo ob izkopavanjih odkrito dokaj številno drobno gradivo iz različnih obdobj, od prazgodovine do danes. Ob gradnji t. i. Ceste bratstva in enotnosti v petdesetih letih

prejšnjega stoletja so zemljo, ki so jo dobili ob izkopu drenažnega jarka, nametali prek sloja ornice, tako da je bila v kv. A4 in A8 vidna še stara ornica (SE 9), ki se po zasipu drenažnega jarka ni več obdelovala (sl. 10). V preseku v kv. A4 jo je bilo mogoče prepoznati po večji količini drobnega kamnja ter po grudah ilovice nad kamenjem, ki so tja prišle ob izkopu drenažnega jarka. V istem preseku je bil viden tudi vkop drenažnega jarka, označen kot SE 10 (sl. 10).

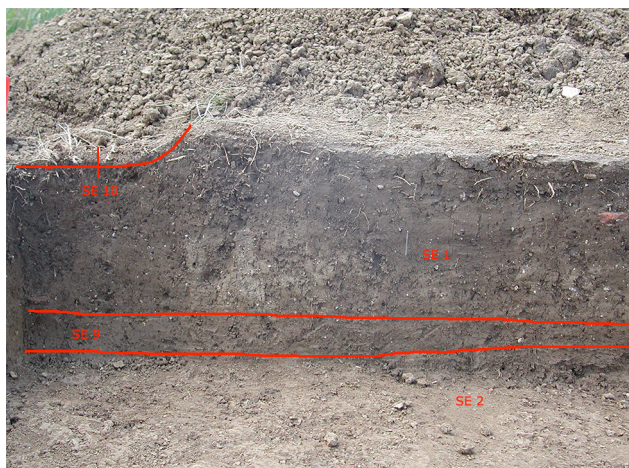
Pod ornico sta ležala koluvialna sloja rjave do rjavo rumenkaste barve (SE 2) oz. sivorjavo rumenkaste ilovice (SE 3) (sl. 8, 10, 11). V koluviju so se pojavile tudi redke najdbe, med njimi nekaj odlomkov prazgodovinske lončenine. Pogosto ni bilo mogoče razločiti obeh koluvijev, ki sta skupaj v globino segala do 50 cm, ravno tako pa je bilo težko ločiti njun prehod v aluvialne sedimente v podlagi. Na nekaterih delih terena pa ornica leži neposredno na omenjenih aliuvialnih sedimentih (sl. 18).

15 Južni presek sonde 4 v kv. E20; ruša (SE 1), temno rumenkasto rjava meljasta glina naravnega nastanka (SE 12) in rdečerjava meljasta glina z madeži manganovih oksidov (SE 8).

16 Južni presek sonde 4 v kv. E18; ruša (SE 1), temno sivkasto rjava meljasta (SE 5) in rdečerjava meljasta glina z madeži manganovih oksidov (SE 8).

17 Del zahodnega preseka sonde 2 v kv. A4; ornica (SE 1), stara ornica (SE 9), svetlo rjava meljasta glina (SE 2) in drenažni jarek (SE 19).

18 Sonda 3, pogled proti zahodu; v ospredju plast temnosive gline (SE 15) in plast svetlosive gline (SE 14).

7 Sklep

Ob ekstenzivnem in intenzivnem pregledu trase bodoče AC Kronovo–Smednik je bilo nekaj pokazateljev, da bi šlo na lokaciji Loke lahko za sledove antične poselitve. Čeprav je bila z razporeditvijo sond raziskana za arheološke raziskave predvidena površina, med izkopavanji ni bilo odkritih neposrednih sledov pretekle poselitve. V ornici in koluviju odkrite arheološke najdbe pa najbrž odražajo intenzivno poselitev širšega območja v pozni prazgodovini, rimski dobi in novem veku. Njihova prisotnost v tleh je najbrž posledica naravnih procesov, erozije in sedimentacije ter le deloma človekovih aktivnosti (gnojenje).

Tik nad najdiščem namreč leži vzpetina Vrhunci. Tudi ostanki prazgodovinske naselbine na Lokah (Kruh 2003) so bili najdeni neposredno pod vzpetino Vrhunci. Najdbe iz Lok (Loke 2) pa bi lahko prvotno izvirale tudi iz naselbine na Vinjem vrhu ali grobišč na njegovem pobočju.

ANSI 1975, *Arheološka najdišča Slovenije*. – Ljubljana.

DJURIĆ, B. in I. PINTÉR 2001, *Poročilo o rezultatih arheološkega pregleda na potencialnem najdišču Loke*. – Ljubljana (neobjavljeno).

DULAR, A. 1990, Vinji Vrh – Šmarjeta. Novo mesto. – V: *Arheološka najdišča Dolenjske. Posebna številka, izdana ob 100-letnici arheoloških raziskav v Novem mestu 13. 9. 1890–13. 9. 1990*. Arheo. Dossier, Novo mesto, 71–72.

DULAR, A. 1991, *Prazgodovinska grobišča v okolici Vinjega vrha nad Belo cerkvijo. Šmarjeta II / Die vorgeschichtlichen Nekropolen in der Umgebung von Vinji Vrh oberhalb von Bela Cerkev*. – Katalogi in monografije 26, Ljubljana.

DULAR, A. 2007, Najstarejša zgodovina območja Vinjega vrha. – V: F. Cvelbar in S. Granda (ur.), *Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja*, Novo mesto, 27–50.

GAŠPARIČ, R. 2002, *Geološki pregled arheološkega najdišča Loke pri Družinski vasi*. – Ruše (neobjavljeno).

GRANDA, S. 2007, Zgodovina Šmarjete in Bele Cerkve. – V: F. Cvelbar in S. Granda (ur.), *Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja*, Novo mesto, 51–217.

HARRIS, E. C. 1989, *Načela arheološke stratigrafije*. – Ljubljana.

HORVAT, M. 1999, *Keramika. Tehnologija keramike, tipologija lončenine, keramični arhiv*. – Razprave Filozofske fakultete, Ljubljana.

HORVAT, M. 2003a, Naselbina starejše bronaste dobe ob reki. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 43–46.

HORVAT, M. 2003b, Loka. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 177–178.

KOSI, M., M. BIZJAK, M. SERUČNIK in J. ŠILC 2016, *Historična topografija Kranjske (do leta 1500)*. Slovenska historična topografija 1. – Ljubljana.

KRIŽ, B. 2003a, *Draga pri Beli Cerkvi. Antična nekropola / Draga near Bela Cerkev. Roman cemetery*. – Novo mesto.

KRIŽ, B. 2003b, Bela Cerkev – Pod Vovkom. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 93–94.

KRIŽ, B. 2003c, Draga pri Beli Cerkvi. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 124–125.

KRIŽ, B. 2006, Rimsko grobišče Draga pri Beli Cerkvi. Rimska cesta Emona–Neviodunum–Siscia. – *Rast 2* (104), *Delno dopolnjen separat*, Novo mesto, 58–59.

KRUH, A. 2003, Loke. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 179–180.

LOVENJAK, M. 2006, Rimski miljniki na Dolenjskem. Rimska državna cesta Emona–Neviodunum–Siscia. – *Rast 2* (104), *Delno dopolnjen separat*, Novo mesto, 39–47.

MASON, P. 2003, Dolge njive pri Beli Cerkvi. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 119–121.

MASON, P. 2006, Rimska poselitve pri Beli Cerkvi. Arheološko najdišče Dolge njive ob rimski cesti Emona–Neviodunum–Siscia. – *Rast 2* (104), *Delno dopolnjen separat*, Novo mesto, 55–57.

PERKO, D. 2001a, Krško, Senovsko in Bizeljsko gričevje. – V: D. Perko in M. Oražen Adamič (ur.), *Slovenija, pokrajine in ljudje*, Ljubljana, 652–662.

PERKO, D. 2001b, Krška ravan. – V: D. Perko in M. Oražen Adamič (ur.), *Slovenija, pokrajine in ljudje*, Ljubljana, 664–674.

PERŠE, J. 2007, Geografske in geološke značilnosti. – V: F. Cvelbar in S. Granda (ur.), *Šmarjeta in Bela Cerkev skozi stoletja*, Novo mesto, 13–26.

STARE, V. 1973, *Prazgodovina Šmarjete*. – Katalogi in monografije 10, Ljubljana.

ŠAŠEL, J. 1975, Rimske ceste v Sloveniji (*viae publicae*). – V: *Arheološka najdišča Slovenije*, Ljubljana, 74–88.

TICA, G. 1999, *Poročilo o rezultatih ekstenzivnega arheološkega pregleda*. – Ljubljana (neobjavljeno).

TICA, G. 2003a, Požarnice pri Družinski vasi. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 226–228.

TICA, G. 2003b, Stranje. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami. Arheologija na avtocestah Slovenije. Vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 249–250.

TOPLIČANEC, M. in G. TICA 2006, Rimska in prazgodovinska cesta pri Požarnicah. Rimska cesta Emona–Neviodunum–Siscia. – *Rast* 2 (104), *Delno dopolnjen separat*, Novo mesto, 53–54.

9 Katalog gradiva

Iva Ciglar

V katalogu predstavljamo izbor najdb z arheološkega najdišča. Opis najdb sledi po oblikovno-tehnološkem obrazcu, ki ga je predlagala Milena Horvat (1999). Predmeti so prikazani v merilu 1 : 2, razen kovinskih predmetov, ki so v merilu 1 : 1. Opis predmetov v katalogu vsebuje podatke o številu odlomkov keramike, načinu izdelave, podatke o sestavi lončarske mase, velikosti odlomka in mestu najdbe (SE, kv.), pa tudi opis in število kamnitih, kovinskih in steklenih predmetov. Gradivo v katalogu si sledi kronološko: prazgodovina, pozni srednji vek in novi vek. V nadaljevanju je razporejeno po SE in materialu, iz katerega je narejeno. Gradivo hrani Dolenjski muzej Novo Mesto.

Okrajšave

dl.	dolžina
š.	širina
db.	debelina
v.	višina
ohr.	ohranjen/a
najv.	največji/a
rek.	rekonstruiran/a
u.	ustje
SE	stratigrafska enota
sek.	sektor
kv.	kvadrant
odl.	odlomek

Vse mere so v centimetrih (cm).

9.1 Prazgodovinske najdbe

1 SE 1, kv. A4

Zbir 6 odlomkov ostenja posode, prostoročne izdelave. Masa – grobozrnata; površina – hrapava; žganje – oksidacijsko, v končni fazi redukcijska atmosfera; barva – na notranji površini temno rdečkasto rjava (5YR 3/3), na zunanji površini rdečkasto rjava (5YR 4/4); dl. najv. odl. 4,4 cm, š. 3,9 cm, db. 0,9 cm.

2 SE 1, kv. D4

Odlomek ustja z ostenjem posode, prostoročne izdelave. Masa – grobozrnata; površina – hrapava; žganje – oksidacijsko; barva – rumenkasto rjava (10YR 5/4); dl. 1,8 cm, š. 3,4 cm, db. ostenja 0,8 cm.

3 SE 1, kv. G4

Odlomek ustja z ostenjem sklede, prostoročne izdelave. Masa – drobnozrnata; površina – gladka; žganje – redukcijsko; barva – temno siva (7.5YR 4/1); dl. 2,9 cm, š. 3,8 cm, db. ostenja 0,7 cm.

4 SE 9, kv. A4

Odlomek ustja z ostenjem lonca, prostoročne izdelave. Masa – drobnozrnata; površina – gladka; žganje – redukcijsko; barva – na notranji površini zelo temno siva (10YR 3/1), na zunanji površini temno rumenkasto rjava (10YR 4/4); dl. 1,9 cm, š. 2,5 cm, db. ostenja 0,8 cm.

9.2 Novoveške najdbe

5 SE 3, kv. I8

Odlomek ustja z ostenjem posode (verjetno lonca), izdelanega na vretenu. Masa – grobozrnata; površina – hrapava; žganje – redukcijsko; barva – temno siva (7.5YR 4/1); dl. 1,9 cm, š. 2,5 cm, db. ostenja 0,8 cm.

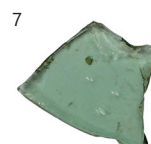
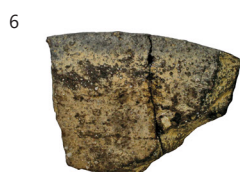
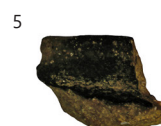
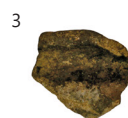
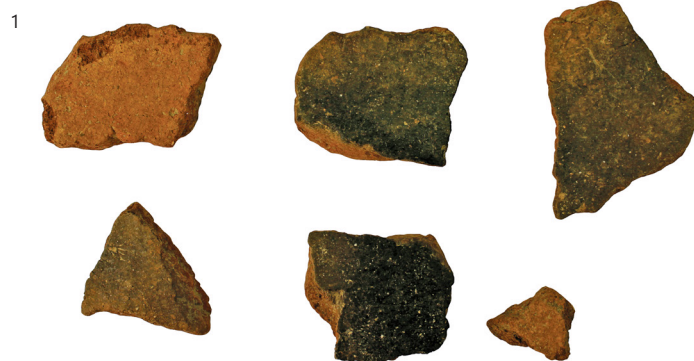
6 SE 9, kv. A9

Odlomek ustja z ostenjem pokrova, izdelanega na vretenu. Masa – drobnozrnata; površina – na notranji površini hrapava, na zunanji površini glajena; žganje – redukcijsko; barva – zelo temno siva (10YR 3/1); rek. pr. u. 18 cm, ohr. v. 3,7 cm, db. ostenja 0,6 cm.

Steklo

7 SE 1, kv. E9

Odlomek prozornega stekla svetlo zelene barve; dl. 1,8 cm, š. 1,3 cm, db. 0,1 cm.

1–3, 7 SE 1, 4, 6 SE 9, 5 SE 3; 7 merilo 1 : 1, ostalo merilo 1 : 2.

Kovinske najdbe

8 SE 1, kv. E9

Železni obroč, verjetno del hlevske opreme (privezovalna veriga); pr. 5,8 cm, db. od 0,6 cm do 0,8 cm.

9 SE 1, kv. B4

Poškodovan del železnega ovalnega obroča, verjetno stavbni ali strojni element; ohr. š. 1,9 cm, db. 0,6 cm.

10 SE 1, kv. A12

Poškodovan del železne podkve z dvema pravokotnima luknjama za žebličke; ohr. dl. 12,4 cm, ohr. š. od 1,7 do 2,4 cm, db. od 0,7 cm do 1,7 cm; dl. najv. luknjice za žebelj 0,7 cm.

Kamnite najdbe

11 SE 1, kv. A12

Kamniti brus; ohr. dl. 8,8 cm, ohr. š. od 1,1 cm do 3,2 cm.

SE 1; 8-9 merilo 1 : 1, ostalo merilo 1 : 2.